

Allvarliga arbetsolycksfall och yrkessjukdomar

Innehåll

1. Inledning	4
2. Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (OlyL)	4
3. Allmänna principer för den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen	5
3.1 Vad är ett arbetsolycksfall som ska ersättas?	5
3.3 Vad innebär orsakssamband?	6
3.4 Väsentligt förvärrande av skada eller sjukdom till följd av olycksfall (OlyL 19 §)	6
4. Vad är ett allvarligt arbetsolycksfall?	7
5. Åtgärder som vidtas direkt efter olycksfallet	8
6. Om du misstänker att anmälan till myndigheterna och olycksfallsanmälan försummas	8
7. Undersökning av olycksfallet	9
7.1 Egen olycksfallsutredning på arbetsplatsen	9
7.2 Vilka borde delta i arbetsplatsens egen utredning	9
7.3 Det är bra att utföra utredningen så att man	9
8. Yrkessjukdomar	10
9. Rättsskydd vid allvarliga olycksfall och yrkessjukdomar	11
9.1 Arbetsolycksfall och yrkessjukdomar och rättshjälp	11
9.2 Allmänna förutsättningar för rättshjälp	11
9.3 Hur man ansöker om rättshjälp	12
9.4 Situationer då rättshjälp beviljas	12
10. Betalning av lön efter ett olycksfall	13
11. Ersättningar enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar	14
12. Skadestånd av arbetsgivaren	16
12.1 För arbetsolycksfall	16
12.2 För yrkessjukdom	16
12.3 Åtgärder för att föra den drabbades skadeståndsärendet vidare	16
13. Om behandlingen av ärendet inte går som planerat	17
13.1 Hur sökande av ändring fungerar	17
14. Sammanfattning	18
Källor:	18

1. Inledning

På Industrifackets arbetsplatser råkar en arbetstagare av 800 årligen ut för ett arbetsolycksfall. Varje år uppträder yrkessjukdomar eller misstanke om yrkessjukdomar på var fjärde arbetsplats. En del av yrkessjukdomarna eller av de skador som olycksfallen orsakat leder till en bestående nedsättning av arbetsförmågan eller t.o.m. till total arbetsoförmåga.

Situationerna kan utlösa en kris på arbetsplatsen, varför olycksfallet inte alltid utreds på rätt sätt och den skadade inte alltid får den hjälp som behövs. Bristfälliga åtgärder kan medföra stora förluster i senare behandlingskedan. Om fel begåtts i det inledande skedet,

blir ofta den övergripande behandlingen av ärendena mycket svår.

Varje olycksfall eller insjuknande i en yrkessjukdom är ett för mycket. Inom arbetarskyddet bör man fokusera på förebyggande åtgärder. En välutförd utredning av ett olycksfall eller en yrkessjukdom gör i bästa fall just detta: den förebygger motsvarande situationer i framtiden och höjer nivån på arbetarskyddet på arbetsplatsen.

Avsikten med den här guiden är att ge Industrifackets arbetsplatser och medlemmar anvisningar om hur man ska agera vid allvarliga arbetsolycksfall eller yrkessjukdomar.

2. Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (OlyL)

Den nuvarande lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar trädde i kraft vid ingången av 2016. Den nya lagen tillämpas på skadefall som inträffat den 1 januari 2016 eller senare samt även på handläggning av ersättning och sökande av ändring i skadefall som inträffat tidigare.

I lagen definieras ett olycksfall och ett medicinskt orsakssamband mellan olycksfallet och skadan eller sjukdomen. Om orsakssambandet fattas, är det inte fråga om ett olycksfall i arbetet eller en yrkessjukdom. I lagen beskrivs de omständigheter under vilka en skada ersätts som arbetsolycksfall eller yrkessjukdom betydligt mera detaljerat än i den gamla lagstiftningen.

3. Allmänna principer för den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen

Arbetsolycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkring är lagstadgade försäkringar och arbetsgivaren är skyldig att försäkra alla arbetstagare som arbetar i företaget. Försäkringarna ska trygga en arbetstagares försörjning om det sker ett olycksfall under en arbetsresa eller i arbetet eller om arbetstagaren insjuknar i en yrkessjukdom. Försäkringen ersätter då de ekonomiska förluster som arbetstagaren drabbas av till följd av olycksfallet eller yrkessjukdomen.

Ett olycksfall i arbetet kan inträffa

- i det ordinarie arbetet, dvs. när arbetet utförs
- under omständigheter som hänför sig till arbetet
- under resande som hör till arbetet, t.ex. under en arbetsresa
- vid distansarbete
- i Finland eller i utlandet i en anställning hos en finsk arbetsgivare.

3.1 Vad är ett arbetsolycksfall som ska ersättas?

Enligt 17 § och 20 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar ersätts en skada som inträffat i arbetet, under omständigheter

som hänför sig till arbetet eller under en arbetsresa som olycksfall i arbetet. Då ska tre kriterier uppfyllas, vilket betyder att skadan ska vara:

- plötslig (hastig och snabb, t.ex. ett fall eller en sammanstötning)
- oförutsedd (en oväntad och överraskande händelse)
- en händelse som orsakas av en yttre faktor (skadan orsakas t.ex. av halka, en grop i vägen eller att något faller över en eller träffar en), som leder till en skada eller en sjukdom hos en arbetstagare.

3.2 Som arbetsolycksfall ersätts också (OlyL 18 §)

- yrkessjukdomar
- skada som skett under kort tid, högst under ett dygn, och som inte är en yrkessjukdom
- ömhet i muskler eller senor som uppstått i samband med arbetsrörelser (t.ex. sträckning av ryggen)
- skavsår eller skrubbsår
- värme- eller köldskada
- skada orsakad av strålning
- tryckskada
- inflammation i knäskål eller armbågeus

PLÖTSLIGA LÅNGSAMT		UPPKOMNA
Arbetsolycksfall	Skador som uppkommit under kort tid	Yrkessjukdomar
Skador	Ömhet	Kemiska
Misshandel	Skavsår	Biologiska
Fysikaliska	Sträckningar	
	Köldskador	

Det ska finnas ett orsakssamband mellan olycksfallet och skadan.

Förmåner och ersättningar i samband med arbetsolycksfall och yrkessjukdomar:

- Med dagpenning ersätts den arbetsoförmögna personens inkomstbortfall under det första året.
- Den skadade får olycksfallspension om arbetsoförmågan fortsätter ett år efter olycksfallet.
- Menersättning betalas till en skadad som har fått bestående allmänt men av en skada eller en sjukdom.
- Dagpenning och olycksfallspension kan också betalas som ersättning. Förutsättningen är att arbetsförmågan är nedsatt med minst 10 % och att inkomsterna har minskat jämfört med tidigare.
- Vid dödsfall betalas familjepension till barnen och den efterlevande och begravningshjälp till dödsboet.
- Dessutom betalas mentillägg, klädillägg och tillägg för ledarhund, ersättning för extra kostnader för hemvård samt ersättning för inkomstbortfall under den tid fysikalisk behandling pågår.

3.3 Vad innebär orsakssamband?

Med orsakssamband avses ett förhållande mellan skadefallet och skadan eller sjukdomen som bygger på orsak och verkan. I fråga om yrkessjukdomar innebär detta att förhållandet mellan sjukdomen och den agens som arbetstagaren exponerats för bygger på orsak och verkan.

I de flesta fallen är orsakssambandet tydligt, men ibland kräver bedömningen av huruvida det finns ett orsakssamband att man utför sannolikhetsprövning. Då bedöms huruvida olycksfallet haft tillräcklig styrka och en lämplig mekanism för att orsaka den aktuella skadan eller sjukdomen. Prövningen av orsakssambandet bygger på medicinsk kunskap om och erfarenhet av mekanismerna för uppkomsten av skador och sjukdomar.

3.4 Väsentligt förvärrande av skada eller sjukdom till följd av olycksfall (OlyL 19 §)

Väsentligt förvärrande av skador eller sjukdomar ska ersättas till följd av olycksfall till den del förvärrandet beror på olycksfallet.

När olycksfallets andel bedöms, beaktas

- mekanismen för hur olycksfallet inträffade,
- hur hög traumaenergin var samt
- olycksfallets tidsmässiga samband med förvärrandet och
- inverkan av tidigare skada, sjukdom och vävnadsskada.

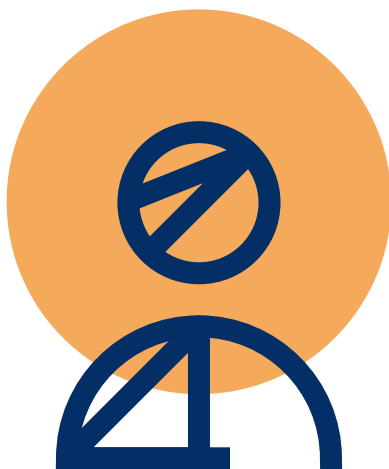
Ersättning betalas inte för förvärrandet, om olycksfallet hade endast en liten andel i förvärrandet.

4. Vad är ett allvarligt arbetsolycksfall?

Enligt arbetarskyddsmyndighetens anvisningar kan följande skador betraktas som svåra:

- frakturer på långa ben eller frakturer som kan kräva operationer, svår ryggradsfraktur, frakturer i ansiktets ben, multipla revbensfrakturer och blödning i lungsäcken, svår öppen skallfraktur, svår fraktur i hals-, bröst- eller ländryggraden
- svår luxation som lämnar bestående men
- förlust av en kroppsdel, t.ex. ett finger eller en del av fingret, förkortad extremitet
- skada på bukhålans organ som kräver operation
- hjärnskada, även om den lämnar lindriga men
- förlust av tal-, syn- eller hörsel förmåga eller bestående försämring av dem, förlust av öga
- brännskador och andra hudskador som kräver hudtransplantationer, omfattande bränn- eller frysskador
- allvarliga kosmetiska missformationer såsom förlust av öronsibbar eller näsa eller en del av den samt andra svåra kroppsliga defekter
- bestående svåra hälsomen eller livsfarliga sjukdomar eller defekter.

I en situation där skadornas slutliga svårighetsgrad förblir oklar är det viktigt att göra en anmälan till myndigheterna, eftersom skadornas art kan framgå först i senare undersökningar.

5. Åtgärder som vidtas direkt efter olycksfallet

När ett allvarligt olycksfall inträffat ska man

- kontrollera den **skadades tillstånd** och ge första hjälpen
- kontakta **nödcentralen** på nummer 112
- underrätta **arbetsgivaren** om olycksfallet.

När man kontaktar nödcentralen, vidarebefordras uppgifterna alltid också till polismyndigheten. Det är dock klokt att också själv kontakta polisen för att försäkra sig om att de fått uppgifter om olycksfallet.

I lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) och i 46 § i den lagen förutsätts att **arbetsgivaren utan dröjsmål ska anmäla till arbetarskyddsmyndigheten** om sådana olycksfall i arbetet eller arbetsrela-

terade yrkessjukdomar som har lett till **döden** eller **svår skada**.

Då ett olycksfall i arbetet inträffar och en arbetstagare blir tvungen att uppsöka sjukvård, ska man sträva efter att redan vid det första besöket i mån av möjlighet ta med ett försäkringsintyg över arbetsolycksfallsförsäringen som fås av arbetsgivaren. Det gör det lättare att inleda utredningen av ersättningsärendet och arbetstagaren behöver inte betala kundavgifter för sjukvården.

Av försäkringsintyget får vårdinrättningen uppgifter om arbetsgivarens försäkringsbolag, till vilket arbetsgivaren ska anmäla skadefallet senast tio vardagar efter det att denne fick kännedom om det. Försäkringsintyget kan lämnas till vårdinrättningen också i efterhand.

6. Om du misstänker att anmälan till myndigheterna och olycksfallsanmälan försummas

Ifall arbetsgivaren inte gör någon anmälan till myndigheterna eller om det finns misstanke om att ingen olycksfallsanmälan kommer att göras, kan arbetstagaren själv väcka ersättningsärendet.

Då gör arbetstagaren en skriftlig anmälan hos försäkringsbolaget och av den ska framgå

- personuppgifter
- arbetsgivarens namn och adress
- var, när och hur olycksfallet inträffade.

Försäkringsbolaget inleder en utredning av ärendet redan utifrån ett E-utlåtande om

olycksfallet. Anmälan om olycksfallet görs till det försäkringsbolag där arbetsgivaren har tecknat försäkringen.

Namn och adress till arbetsgivarens olycksfallsförsäkringsbolag ska finnas synligt på arbetsplatsen, t.ex. på en anslagstavla. Om du inte får reda på namnet på det rätta försäkringsbolaget, kan du göra en anmälan till vilket arbetsolycksfallsförsäkringsbolag som helst. Om arbetsgivaren inte har tecknat en försäkring, är det Olycksfallsförsäkringscentralen som ser till att ersättningsärendet handläggs.

7. Undersökning av olycksfallet

1. Polismyndigheten anländer vanligen genast till platsen när den underrättas om ett allvarligt olycksfall, ofta samtidigt som sjuktransporten, och utför som myndighet en första undersökning och fotografering.
2. Arbetsarkyddsmyndigheterna utför en egen olycksfallsutredning inom tre vardagar från det att de fått kännedom om ärendet. Deras uppgift är att utreda om det förekommit brott mot lagar och föreskrifter samt att undersöka hur olycksfallet hände och hur man ska kunna förhindra att liknande händelser upprepas.
3. Efter utredningarna begär arbetsarkyddsmyndigheten ofta handräckning av polismyndigheterna för att utreda ett eventuellt arbetsarkyddsbrott. Detta sker genom att arbetsarkyddsmyndigheten begär att polisen ska undersöka ärendet och samtidigt genomföra behövliga polisförhör.
4. Efter förhören överförs ärendet till allmänna åklagaren. Åklagaren begär ett utlåtande av arbetsarkyddsmyndigheterna om det som kommit fram under förhören. I samband med detta kan också den funktionär på förbundet som handhar ärendet höras. Efter behandlingen av utlåtandet beslutar allmänna åklagaren huruvida och i så fall för vilka förseelser åtal ska väckas.

Undersökningen och informationsgången är oerhört viktiga med tanke på rättsskyddet för.

7.1 Egen olycksfallsutredning på arbetsplatsen

Det är bra att utföra en egen olycksfallsutredning på arbetsplatsen. Syftet med den är att för arbetsplatsen ta fram sådan information som kan användas för att instruera personalen att undvika ett sådant handlingsätt som ledde till det aktuella olycksfallet och leda den till en ny, föregripande arbetsarkyddskultur.

I samband med myndighetsundersökningen (polisförhören) ska den drabbade själv meddela krav på skadestånd och straff med anledning av olycksfallet.

7.2 Vilka borde delta i arbetsplatsens egen utredning

Den egna utredningen på arbetsplatsen bör inledas direkt. I den bör följande personer delta:

- arbetsarkyddschefen
- förmannen
- arbetsarkyddsfullmäktigen
- eventuellt arbetsarkyddsombud för avdelningen
- den som råkade ut för olycksfallet eller en arbetstagarare som utför samma arbete

7.3 Det är bra att utföra utredningen så att man

1. utreder och dokumenterar de händelser som föregick olycksfallet
2. dokumenterar vilka faktorer som påverkade uppkomsten av olycksfallet vid tidpunkten och platsen för händelsen
3. klarlägger de eventuella brister i arbetsarkyddet, anvisningarna eller tillvägagångssätten som ledde eller bidrog till olycksfallet.

Resultaten av utredningen sammanställs i en skriftlig rapport. Den ska också innehålla förslag till ändringar i handlingsmodellen, för att de faror som orsakade olycksfallet i fortsättningen ska kunna förhindras på arbetsplatsen. Personalen ska också informeras om utredningsarbetet.

I utredningsarbetet bör följande frågor beaktas:

- vilka nya arbetsmetoder som hädanefter ska användas
- om det är möjligt att genom anmälningar av tillbud förebygga och avvärja olycksfall
- vilka som ansvarar för att ändringarna genomförs
- hur de nya anvisningarna övervakas och följs upp.

8. Yrkessjukdomar

Med yrkessjukdom avses en sjukdom som sannolikt huvudsakligen orsakats av att en arbetstagare exponerats för en fysikalisk, kemisk eller biologisk agens i arbetet.

För att en sjukdom ska diagnostiseras som yrkessjukdom krävs det en medicinsk undersökning, där det finns tillgång till tillräckligt mycket information om arbetstagarens arbetsförhållanden och exponering i arbetet.

Arbetsrelaterad sjukdom är ett mer omfattande begrepp än yrkessjukdom och i det ingår också yrkessjukdomarna. För en arbetsrelaterad sjukdom räcker det med att arbetet har en liten andel i orsaken till sjukdomen. Om den vårdande läkaren inte är säker på att det är fråga om en yrkessjukdom, är det skäl att hålla sig till termen arbetsrelaterad sjukdom, eftersom användningen av termen yrkessjukdom kan leda till ogrundade förväntningar om ersättningar.

9. Rättsskydd vid allvarliga olycksfall och yrkessjukdomar

9.1 Arbetsolycksfall och yrkessjukdomar och rättshjälp

Industrifackets medlemmar kan beviljas rätts-hjälp om de har råkat ut för allvarliga arbets-olycksfall som av allt att döma kommer att gå vidare till rättegångsförhandlingar – antingen som ett brottmål via åklagare eller genom att förbundet väcker talan om ersättning p.g.a. olycksfall.

En medlem med en konstaterad yrkessjukdom kan beviljas rättshjälp också när yrkessjukdomen är så allvarlig att det förutsätts att man ansöker om skadestånd av arbetsgivaren.

Både medlemmar som är anställda av organiserade arbetsgivare (som hör till ett arbetsgivarförbund) och medlemmar som är anställda av arbetsgivare som inte är organiserade (som inte hör till något arbetsgivarförbund) får rättshjälp för rättegångar på det sätt som förutsätts i förbundets stadgar.

9.2 Allmänna förutsättningar för rättshjälp

9.2.1 Ärendets natur, medlemskap som förutsättning och betalning av medlemsavgifter

Enligt förbundets bestämmelser kan en medlem i en fackavdelning få rättshjälp vid behandlingen av sådana rättsliga ärenden som har orsakats av anställningsfrågor eller av medlemmens aktivitet inom förbundet och fackavdelningen.

En förutsättning är att medlemskapet är i kraft vid tidpunkten för det olycksfall för vilket rättshjälp söks och att medlemsavgiften är betald i enlighet med förbundets stadgar.

9.2.2 Medlemmens skyldighet att medverka

En förutsättning för rättshjälp är att medlemmen utan dröjsmål uppgör korrekta och fullständiga uppgifter om betydelsefulla faktorer med tanke på ärendet, är anträffbar, dvs. har meddelat riktiga kontaktuppgifter till förbundet och håller dem aktuella samt i övrigt på alla nödvändiga sätt främjar att en uppgörelse nås.

OLYCKA ELLER OLYCKSFALL

Arbetarskyddsbrott

- tillsynsmyndigheten anser att arbetarskyddet har kränkts och föreslår att allmänna åklagaren ska väcka åtal
- åklagarens beslut / stämning
- förbundet kräver vanligen inte straffrättslig rättegång

Skadeståndsanspråk

- skadestånd krävs vanligen av arbetsgivaren p.g.a. en överträdelse av arbetsavtalet
- med stöd av ArbAvtL 2 kap. 3 § samt 12 kap. 1 §
- stöder arbetet för att främja arbetarskyddet

RÄTTSHJÄLP

9.2.3 Förbundet sköter medlemmens

ärende enligt uppdrag

Till rättshjälpens allmänna förutsättningar hör också att medlemmen inte fortsätter att sköta ärendet själv eller med bistånd av tredje person och inte överenskommer om ärendet med arbetsgivaren utan förbundets medverkan efter det att förbundet fått i uppdrag att sköta ärendet. Medlemmen kan när som helst avsluta uppdraget som han eller hon har gett åt förbundet genom att bevisat anmäla saken till den expert på förbundet som handhar ärendet.

9.2.4 Rättshjälpens innehåll

Rättshjälpen täcker medlemmens rättegångskostnader utan självriskandel och begränsningar gällande rättegångskostnadernas maximala belopp. Om medlemmen förlorar rättsfallet och blir dömd att betala motpartens rättegångskostnader, betalar förbundet kostnaderna för medlemmens del.

Om domstolen däremot förpliktar motparten att ersätta medlemmens rättegångskostnader, tillfaller de i enlighet med förbundets stadgar förbundet som ersättning för rättshjälpen.

9.3 Hur man ansöker om rättshjälp

En medlem kan ansöka om rättshjälp för att klara upp ett ärende. Blanketten för ansökan om rättshjälp finns på förbundets webbplats på adressen www.teollisuusliitto.fi/sv/material. Förbundets experter på centralkontoret och regionalkontoren samt fackavdelningarna vägleder medlemmen vid ifyllandet av ansökan om rättshjälp och vid fastställandet av de nödvändiga bilagorna. Innan man fyller i ansökan om rättshjälp bör man försäkra sig om att de allmänna förutsättningarna för beviljande av rättshjälp uppfylls.

Till ansökan om rättshjälp bifogas alltid en öppen ombudsfullmakt (i tre exemplar) och en överlåtelsehandling (i tre exemplar) undertecknade av medlemmen och dessutom följande dokument:

- en utredning om olycksfallet
- arbetarskyddsmyndighetens handlingar
- polismyndighetens förhörsprotokoll
- arbetarskyddsmyndighetens utlåtande till åklagaren
- åklagarens yrkanden
- läkarintyg
- försäkringsbolagets handlingar.

Ansökan om rättshjälp med bilagor ska sändas till förbundets juridiska enhet per post. Adressen är:

Industrifacket rf
Juridiska enheten
PB 107
00531 Helsingfors

9.4 Situationer då rättshjälp beviljas

Industrifacket har beviljat rättshjälp för brottsfall gällande arbetarskydd och skadeståndsärenden som hör samman med dem bl.a. i följande situationer:

- dödsfall
- fingerskador som lett till amputationer
- astma som orsakats av rostfritt stål
- astma som orsakats av isocyanat, epoxi eller lödångor
- allvarliga ögonskador
- svåra benbrott

10. Betalning av lön efter ett olycksfall

Kollektivavtalet för teknologiindustrin 31 kap. (Observera att motsvarande bestämmelser för andra avtalsbranscher finns i deras kollektivavtal. I många kollektivavtal är bestämmelserna om löneutbetalning efter ett olycksfall till sitt innehåll desamma som i kollektivavtalet för teknologiindustrin.)

Ifall olycksfallet inträffat innan anställningen pågått en månad, betalar arbetsgivaren endast 50 % av den faktiska lönen. Eftersom lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar utgår från principen om full ersättning, bör man se till att försäkringsbolaget underrättas om att den lön som betalas för sjukdomstiden uppgår till 50 % av den faktiska lönen, så att olycksfallsförsäkringen betalar ersättning motsvarande full lön.

Vid olycksfall betalas lön också för den s.k. karensdagen. Sjuklön betalas för ordinarie arbetstimmar enligt arbetstidsschemat för de dagar som ersättning betalas.

Arbetsgivaren underrättar försäkringsbolaget om olycksfallet, varvid det börjar betala dagpenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

I enlighet med kollektivavtalet betalar arbetsgivaren således lön och lyfter olycksfallsdagpenning. Om arbetsgivarens betalningsskyldighet upphör, betalar skadeförsäkringsbolaget dagpenningen till den drabbade om arbetsoförmågan p.g.a. olycksfallet fortsätter.

För olycksfall betalas dagpenning för alla dagar, också för lördagar och söndagar i.t.a.

11. Ersättningar enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar

Det krävs inte att olycksfallet beror på klandervärt förfarande av arbetsgivaren för att ersättning ska betalas ut.

Vad ersätts?

- sjukvårds- och läkemedelskostnader utan självrisk
- e-utlåtande av en läkare till ett försäkringsbolag
- resekostnader för att ta sig till vård utan självrisk
- behövliga kostnader för undersökning av skadan, även om skadan slutligen inte visar sig vara ett arbetsolycksfall eller en yrkessjukdom
- också privatläkararvoden, men för undersökningar som görs privat ska det finnas en betalningsförbindelse på förhand från försäkringsbolaget
- dagpenning under ett år från skadedagen
- olycksfallspension, menersättning och rehabilitering.

Dagpenning för arbetsolycksfall

- betalas för olycksfall som orsakar arbetsförmåga i minst fyra dagar
- för varje kalenderdag, förskottsinnehållningspliktig inkomst
- under fyra veckor efter olycksfallet lika stor som den sjuklön som arbetsgivaren betalar och då betalas dagpenningen till arbetsgivaren
- ifall lön för sjukdomstiden inte betalas, bestäms dagpenningen utifrån förvärvsinkomsten för de fyra veckor som föregick olycksfallet och betalas till den skadade
- fyra veckor efter olycksfallet uppgår dagpenningen till årsarbetsinkomsten delad med 360 och betalas till den skadade.

Olycksfallspension

- om arbetsförmågan fortsätter ännu ett år efter arbetsolycksfallet får den skadade olycksfallspension
- för den som är helt arbetsförmögen 85 % av årsarbetsinkomsten till dess arbetsgivaren har fyllt 65 år, därefter 70 %, och om arbetsförmågan är delvis nedsatt betalas motsvarande andel av full olycksfallspension
- arbetsförmågan ska vara nedsatt med minst 10 % för att ersättning ska betalas
- dessutom krävs att inkomsterna har minskat jämfört med tidigare p.g.a. arbetsolycksfallet.

Menersättning

- betalas vid bestående allmänt men av en skada (nedsatt funktionsförmåga till följd av arbetsolycksfallet eller yrkessjukdomen)
- som jämförelse vid bedömningen av nedsatt funktionsförmåga används funktionsförmågan hos en frisk person i samma ålder och de begränsningar som skadan eller sjukdomen medför i det dagliga livet ska då beaktas
- ersätter inte inkomstbortfall eller den skadades vård eller behov av hjälp (ersätts separat)
- kan bedömas tidigast ett år efter händelsen
- för att bedöma omfattningen av ett allmänt men används en klassificering i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar där skadorna och sjukdomarna delas in i 20 invaliditetsklasser.

Arbetspension och nedsatt arbetsförmåga

- även om full olycksfallspension har beviljats för olycksfallet eller yrkessjukdomen, ska

man ändå ansöka om arbetspension för att intjänandet av arbetspension inte ska brytas i något skede

- arbetsförmågan ska p.g.a. arbetsolycksfallet eller yrkessjukdomen vara nedsatt med minst 10 %
- den återstående förmågan att skaffa förvärvsinkomster genom ett sådant tillgängligt arbete som den skadade skäligen kan förutsättas utföra ska utredas
- utbildning, arbetsbakgrund, ålder, boendeförhållanden och andra därmed jämförbara omständigheter påverkar bedömningen.

Rehabilitering

- behovet ska orsakas av ett arbetsolycksfall eller en yrkessjukdom
- hör samman med arbets- och funktionsförmågan
- ordnas inom öppen vård och på anstalter
- behövliga hjälpmedel m.m. ersätts
- yrkesinriktad rehabilitering ersätts
- målet är återgång till arbetet med hjälp av arbetsprövning och eventuell omskolning
- full olycksfallspension under rehabilitering
- rehabiliteringsbeslutet kan överklagas.

Den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen ersätter också

- glasögon, ringar, proteser m.m. som gått sönder, om det också inträffat en kroppsskada
- som kostnader för sjukvård kläder och skor som söndrats för att man ska kunna hjälpa den skadade
- inkomstbortfall som orsakas av fysikaliska behandlingar
- nödvändiga extra kostnader för hemvård och barnpassning enligt den kommunala hemvårdstaxan
- familjepension och begravningshjälp vid dödsfall, tillägg för ledarhund
- mentillägg, om den skadade inte kan reda sig utan hjälp av en annan person
- klädtillägg, om en protes eller liknande orsakar onormalt klädsitage.

12. Skadestånd av arbetsgivaren

Om det allvarliga arbetsolycksfallet eller den allvarliga yrkessjukdomen har orsakats av brister i arbetarskyddet på arbetsplatsen har arbetstagaren rätt att utöver ersättningarna enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar få skadestånd av arbetsgivaren.

12.1 För arbetsolycksfall

Enligt 2 kap. 3 § i arbetsavtalslagen ska arbetsgivaren sörja för arbetstagarnas arbetarskydd. Arbetstagarna har således enligt avtalsförhållandet i sitt arbetsavtal en lagstadgad rätt att inte förlora sin arbetsförmåga helt eller delvis då de arbetar på sin arbetsplats.

Kränkande av denna rättighet kan leda till skadestånd. I ärenden som gäller allvarliga arbetsolycksfall framgår det ofta att arbetsgivaren inte iakttagit skyldigheten att sörja för arbetarskyddet i 2 kap. 3 § i arbetsavtalslagen.

Arbetsgivaren är därmed skadeståndsskyldig i enlighet med 12 kap. 1 § i arbetsavtalslagen för det fel som denne orsakat.

12.2 För yrkessjukdom

Motsvarande skadeståndsskyldighet för arbetsgivaren kan tillämpas på allvarliga fall av yrkessjukdomar.

- Då förutsätts att den yrkessjukdom som arbetstagaren drabbats av är så skadlig och allvarlig att den är orsaken till arbetsförmågan.
- Dessutom måste det utredas om yrkessjukdomen orsakats av oaksamhet eller uppsåtlig försummelse från arbetsgivarens sida.

I sådana situationer är det ofta skäl att kontakta den lokala arbetarskyddsmyndigheten för eventuella myndighetsåtgärder. Om arbetstagaren arbetat på en arbetsplats med

flera arbetsgivare (gemensam arbetsplats), har arbetstagaren möjlighet att få ersättning enligt skadeståndslagen av den arbetsgivare i vars arbete yrkessjukdomen utvecklades.

12.3 Åtgärder för att föra den drabbades skadeståndsärende vidare

Det är bra om medlemmens rättshjälpsansökan och de dokument som listas i punkten Hur man ansöker om rättshjälp lämnas till förbundet innan ärendet går till domstol. En funktionär från förbundet eller en advokatbyrå som förbundet anvisat framställer skadeståndsanspråket. Det kan framföras under flera olika punkter medan behandlingen pågår.

Ersättning kan sökas t.ex. för följande saker:

- sveda och värk och andra tillfälliga men
- bestående funktionella men (menersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar utgör inte full ersättning)
- bestående kosmetiska men
- psykiska men
- inkomstförlust.

13. Om behandlingen av ärendet inte går som planerat

Försäkringsbolaget kan avslå ersättningsansökan kan bl.a. av följande orsaker:

- ett tillräckligt orsakssamband mellan skadan och olycksfallet har inte påvisats
- ett s.k. olycksfallsmoment saknas (= plötslig, oförutsedd, yttre faktor)
- den nedsatta arbetsförmågan som orsakats av skadan är lägre än 10 %
- skadan eller ömheten orsakas av en sjukdom (som inte är en yrkessjukdom)
- olycksfallet skedde inte i arbetet, under omständigheter som hänför sig till arbetet eller under en arbetsresa.

Det är också vanligt att ansökan om ersättning är bristfällig och inte beaktar alla kostnader för patienten. Försäkringsbolaget ersätter inte sådana kostnader på eget initiativ. De kan bl.a. utgöras av självriskandelen för anskaffning av hjälpmedel, läkararvoden och resekostnader.

- Negativa beslut av besvärsnämnden för olycksfallsärenden får överklagas hos försäkringsdomstolen, besvärstiden är densamma som ovan.
- Sökandet av ändring är avgiftsfritt, besluten fattas på basis av pappren.
- Besvärsnämnden för olycksfallsärenden behandlar ärendet inom i genomsnitt 9 månader (år 2025).
- Försäkringsdomstolen behandlar ärendet inom 7–13 månader (år 2025).
- När ärendet har väckts kan alla utredningar i ärendet lämnas in till besvärsnämnden eller försäkringsdomstolen via försäkringsbolaget, t.ex. alla nya läkarutlåtanden.

Om förbundet har beviljat rättshjälp för olycksfallsärendet, lönar det sig att kontakta den funktionär som sköter ärendet och be om råd. Denne kan också vid behov med fullmakt lämna tilläggsutredningar till de organ som handlägger besvären.

13.1 Hur sökande av ändring fungerar

Om det från försäkringsbolaget kommer ett negativt beslut i olycksfallsärendet, är det skäl att utreda om det finns möjlighet att överklaga beslutet:

- Kontakt med försäkringsbolaget: om det handlar om oaktksamhet räcker det oftast med ett telefonsamtal.
- Försäkringsbolaget har möjlighet till själv rättelse, om beslutet grundar sig på ett fel av bolaget.
- Ett negativt beslut av försäkringsbolaget får överklagas hos besvärsnämnden för olycksfallsärenden, besvärstiden är 30 + 7 kalenderdagar från den dag då beslutet postades. Vid elektroniska beslut är besvärstiden 30 + 3 dagar.

14. Sammanfattning

Ett arbetsolycksfall är många gånger en svår upplevelse för den drabbade. Ofta klarar man inte att agera på ett sätt så att man får all den hjälp och de ersättningar som man har rätt till enligt lag.

Det kan också förekomma brister i arbetarskyddspersonernas arbete och de beror ofta på okunskap. Om ett olycksfallsärende inte sköts korrekt direkt från början, leder det sannolikt till extra problem och den drabbades rättsskydd kan bli lidande.

De största bristerna är t.ex.:

- Olycksfallet har inte anmälts till nödcentralen eller polismyndigheterna, varför orsakerna till olycksfallet och händelsekedjan inte har kunnat bevisas i efterhand och den egentliga händelsen som ledde till skadan förblir oklar.
- Informationen har inte heller förmedlats till arbetarskyddsmyndigheten, varför ingen brottsutredning görs och inget åtal väcks.
- Den skadade har förts till vård på egen hand och inte förklarat för läkaren exakt vad som hänt vid olycksfallet och vad som orsakat detta. Då har läkaren kunnat skriva felaktiga slutsatser i sitt utlåtande.

Till följd av bristerna kan den drabbade få ett felaktigt beslut från olycksfallsförsäkringsbolaget. Ofta tolkar försäkringsbolaget det också som att skadorna är orsakade av sjukdom och ersätter därför inte olycksfallet och vården av de skador som detta orsakat.

Det är ytterst viktigt att olycksfallet behandlas på rätt sätt redan från början. Om olycksfallet senare leder till arbetsoförmåga får den drabbade olycksfallspension som till 65 års ålder uppgår till 85 % av förvärvsinkomsten och därefter till 70 %. Dessutom ersätts t.ex. läkemedel och eventuella rehabiliteringsåtgärder. Om skötseln av ett olycksfallsärende varit bristfällig, kan det hända att den drabbade för sin arbetsoförmåga endast får invalidpension som ersättning och den uppgår till endast 60 % av förvärvsinkomsterna.

Att utreda och rätta till ett ärende i efterskott är tidskrävande och många gånger är det inte ens med riktiga åtgärder möjligt att ändra redan meddelade beslut. Därför är det bästa sättet att förbättra arbetstagarernas skydd i arbetsolycksfallsärenden att öka informationen och utbildningen såväl för arbetsplatsens arbetarskyddschef som för hela arbetarskyddsorganisationen.

Källor:

- Arbetshälsoinstitutet
- Olycksfallsförsäkringscentralen
- Material från Industrifacket
- Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar

Industri facket

Hagnäskajen 1 A
PB 107, 00531 Helsingfors
Växel: 020 774 001
www.teollisuusliitto.fi/sv